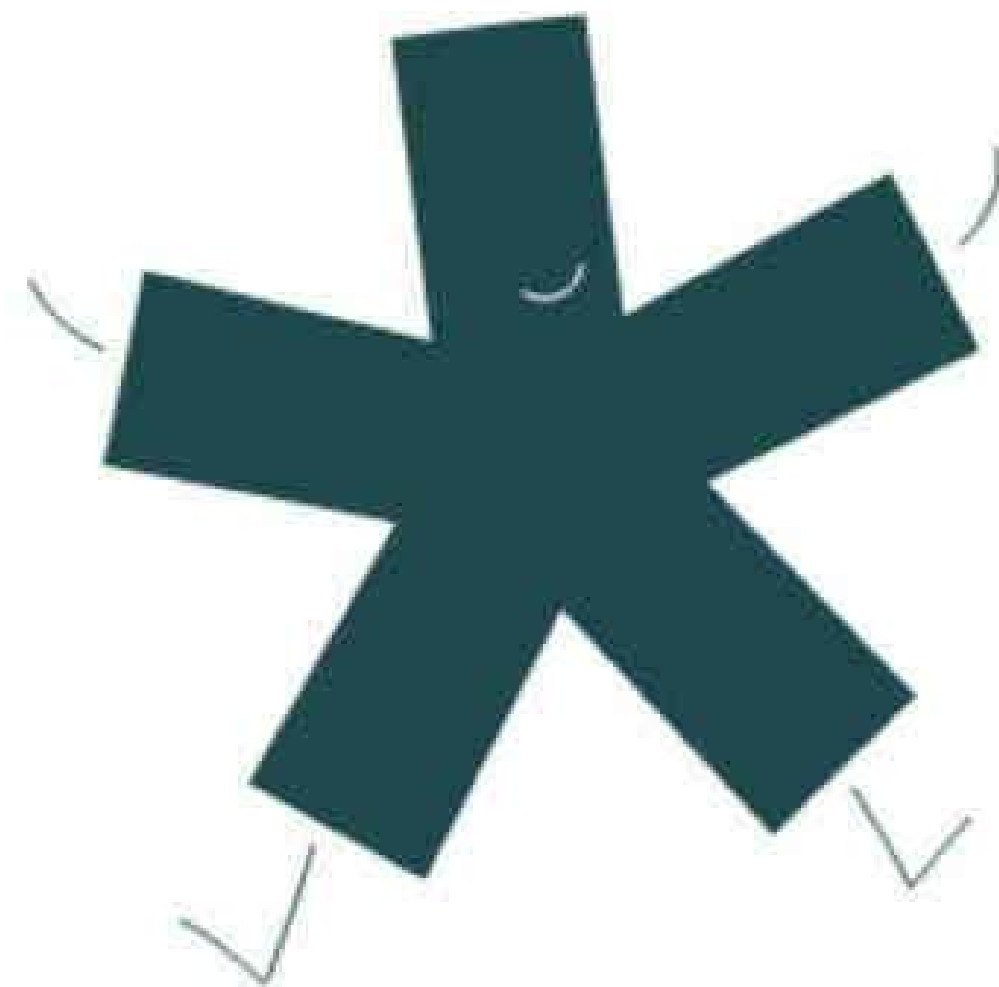

Eesti õppekeelelega koolide seminar
„Õpetaja tööriistakast: lahendused ja ideed keeleliselt
mitmekesises klassiruumis”

LIHTSUSTAMINE

SAAME TUTTAVAKS

CHRISTINA LÄÄN

LAK KOOLITAJA

TALLINNA PAE GÜMNAASIUMI

KEELEKÜMBLUSÕPETAJA

@VAHVAAJALUGU

MA OLEN TANA

MIDA SA TUNNED

KURB

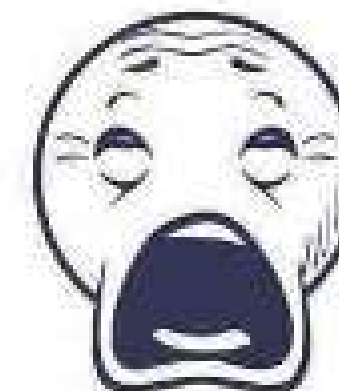
RÕÕMUS

VIHANE

UNINE

LAK ÕPPEST ÕPETAJALE

VIDEO

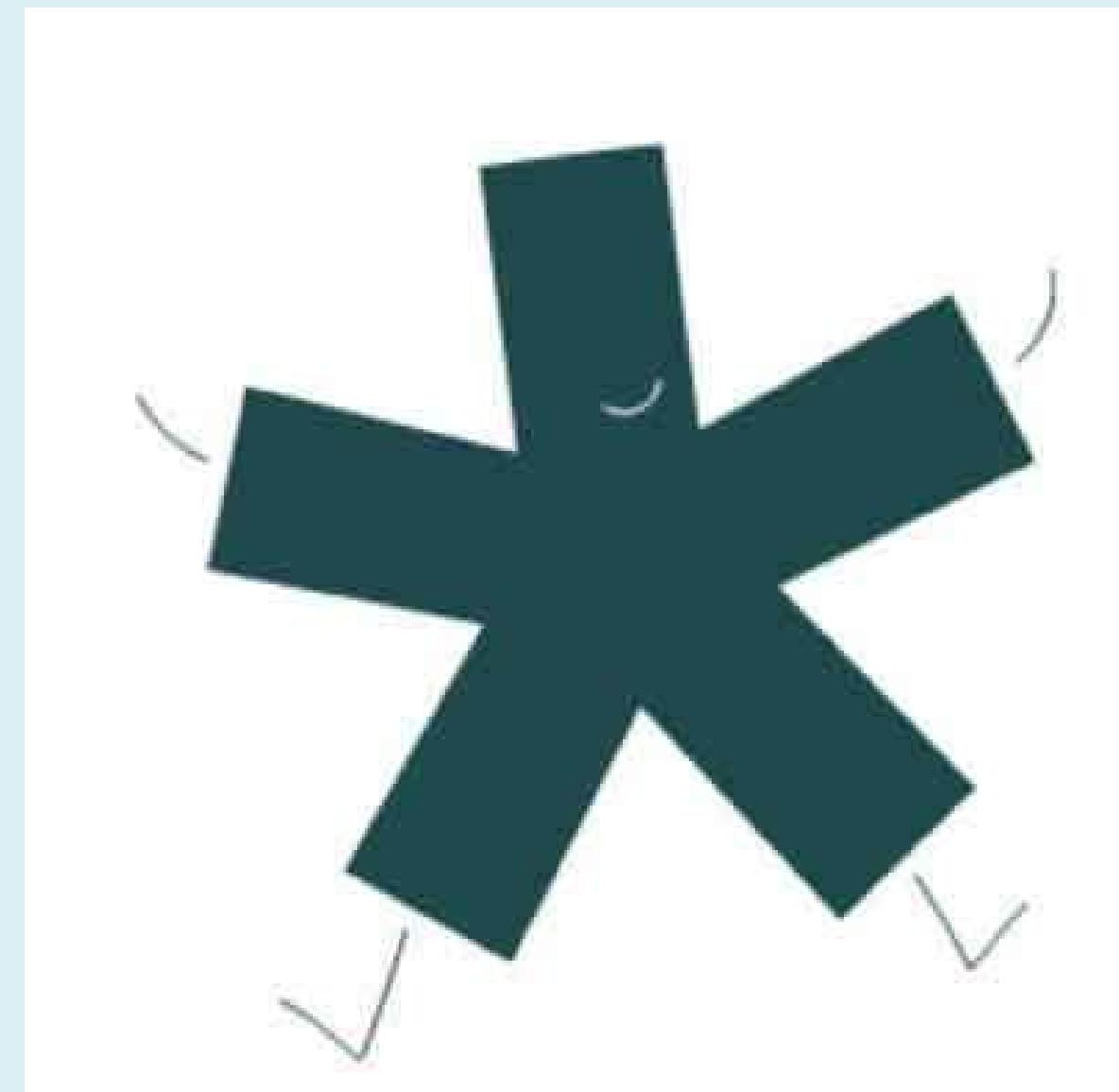
Mis on LAK ja miks on oluline. Video

KÄSIRAAMAT

LAK-ÕPPEST
ÕPETAJALE

EUROOPA KEELEÕPPE RAAMDOKUMENT sõsarväljaanne

Teksti lihtsustamine. lk 134

Teksti kohandamise all mõeldakse teksti laiendamisele vastupidist toimingut ehk teisisõnu kirjaliku teksti kärpimist nii, et edasi antakse vaid peamine sõnum. See võib tähendada info kompaktsemalt esitamist, kus tekstist eemaldatakse kordused ja kõrvalepõiked. Ka võidakse välja jätta sellised osad, kus pole uut olulist infot. Kuid see võib olla ka alginfo ümbertõstmine, et juhtida tähelepanu olulistele punktidele, teha järeldusi või võrrelda ja vastandada üksikasju.

Skaalas kirjeldatud peamised toimingud ja nende areng tasemeti:

- põhiinfo esiletoomine;
- korduste ja kõrvalepõigete eemaldamine;
- info saaja jaoks ebaolulise väljajätmine.

Kui tasemel A2+ ja B1 tuuakse oluline esile allajoonimise või ääremärkuste lisamisega, siis tasemel C2 tehakse lähtetekst ümber. Tasemel B2 oskab keeleõppija toimetada lähteteksti nii, et eemaldab sealt ebavajaliku info ja kordused. C-tasemetel kohandatakse lähtetekst konkreetsele sihtrühmale sobivaks.

C2

Oskab kujundada keerulistest lähtetekstidest terviklikuma, sidusama ja ladusama mõttekäiguga tekste, eemaldades ebavajalikud osad.

C1

Oskab muuta keeruliste tekstide ülesehitust nii, et nendes on esile toodud sihtrühmale olulised aspektid.

B2

Oskab lihtsustada lähtetekste, jättes välja ebaolulise või korduva info ja arvestades kavandatud sihtrühma.

B2

Oskab toimetada tekste nii, et nende oluline sisu on sihtrühmale paremini mõistetav, jättes välja osad, mis ei anna sihtrühmale uut infot.

Oskab leida tekstide eri osades korduva ja omavahel seotud info ning koondada selle nii, et oluline sõnum muutub arusaadavamaks.

B1

Oskab leida ja esile tõsta (nt alla joonida, ära märkida) olulist infot selgesõnalistes teabetekstides, et seda teistele edasi anda.

A2

Oskab leida ja esile tõsta (nt alla joonida, ära märkida) igapäevateemat käsitlevate lühikeste tekstide olulisemad laused.

LIHTSAS KEELES

ARUSAAMISE AGENTUUR

Mis on lihtne keel?

Arusaamise Agentuur tiim loob, õpetab ja tutvustab lihtsat keelt.

Tekste teevad keeruliseks:

- kantseleikeel
- pikad laused
- keerulised mõisted
- läbimõttumata sõnumid
- segav kujundus
- lühendid
- vöörkeelsed tsitaadid

Keerulisest keelest ei saa aru:

- intellektipuudega ja psüühikahäiretega inimesed
- lugemisraskustega ja tähelepäruhäirega inimesed
- väsinud, kurnustavad, stressis inimesed
- eakad ja lapsed
- vähese keeleoskusega inimesed
- keerulises vaimses seisundis inimesed

Eristatakse:

- **selget keelt** (inglise keeles *plain language*) ja
- **lihtsat keelt ehk arekeelt** (inglise keeles *simple language* või *easy-to-read*).

Lihtsas keeles uudised ja artiklid

Lihtsas keeles uudised ja artiklid aitavad eluga kursis olla.

news

The English-language online portal of Estonian Public Broadcasting. All times listed in EET (UTC+2).

 Eesti Rahvusringhääling /

LIHTSAD UUDISED

Lihtsustamisviis	Originaaltekst	Lihtsustatud tekst
Asenda raske pealkiri lühikese ja lihtsa pealkirjaga, mis peegeldab teksti sisu	Radiatsiooniallikad	Kust radiatsioon tuleb?
Alusta teksti ja iga tekstilõiku peamõttega	1972. aastal koostati detailne ülevaade USA elanike erinevatest allikatest pärit keskmisest aastasest kiirgusdoosist.	Kiiritus on see, kui palju radiatsiooni inimene saab.
Lisa lõikudele alapealkirjad	Alapealkirju ei ole	Ülevaade Kokkuvõte
Kustuta ebavajalikud sõnad või info	Pidage meeles, et mõned inimesed said piisavalt selleks, et korvata kahju enamusele, kes ei saanud midagi!	

Lihtsustamisviis	Originaaltekst	Lihtsustatud tekst
Jaga pikad keerulised laused kaheks või rohkemaks ja koosta lühikesed laused, milles on ainult üks mõte (maksimaalselt 10–15 sõna) ja lihtne lausestruktuur (alus + öeldis + sagedasti esinevad sõnad)	Töökeskonna ja muud tehiskiirgused tegid kokku keskmiselt umbes 1–2 mR aastas ja tuumakatsetustest tekkinud radioaktiivsete sademete hulk tegi aastas kokku ligikaudu 6 mR; meditsiiniline kiirgus (röntgen, radioteraapia jm) moodustas 100 mR aastas; keskmine looduslik kiiritus oli 120 mR aastas.	Ülevaade näitas, et keskmine kiiritus, mida saadakse tööl või erinevatest teistest allikatest, on umbes 1–2 mR (milliröntgenit) aastas. Radiatsioon, mis on tulnud tuumakatsetuste tagajärjel tekkinud sademetest, oli umbes 6 mR aastas. Meditsiiniline kiirgus (röntgen, radioteraapia) oli peaaegu 100 mR aastas ja loodusliku päritoluga kiiritus oli umbes 120 mR aastas.
Muuda umbisikulise tegumoe mineviku kesksõnad umbisikulise tegumoe lihtminevikuks	oli koostatud detailne ülevaade	koostati detailne ülevaade

Lihtsustamisviis	Originaaltekst	Lihtsustatud tekst
Kasuta liittegusõnade asemel lihtsamaid	tuumakatsetustest tekkinud radioaktiivsete sademete hulk tegi kokku ligikaudu 6 mR aastas	tuumakatsetustest tekkinud sademeid oli umbes 6 mR aastas
Metafooride ja idioomide asemel kasuta konkreetsemat keelt	Kuigi lausa patt oleks ära jätta küsimust „erakordsete olukordade” kohta ...	Loomulikult tekib küsimus „erakordsete olukordade” kohta ...

Veel mõned nipid:

- kasuta tekstis alajaotusi või kronoloogilist järjestust, abiks on täpploendid, või sõnu nagu kõigepealt/esiteks, siis/seejärel, teiseks, kokkuvõtteks, lõpuks;
 - kasuta laia sõnavahet või lisa tühik; keerulise lõigu ette jätta topeltvahe;
- tee tekst visuaalselt paremini vastuvõetavaks: lisa visuaalset tuge, nagu diagramme või illustratsioone.

LUGEMINE

1. Vaata üle kogu tekst, pööra tähelepanu pealkirjale, illustratsioonidele.
2. Ennusta, mida tekst võiks sisaldada.
3. Ajurünnak - kirjuta kõik mõtted ja seosed üles. Täienda lugemise käigus.
4. Teksti lugemine. Loe, markeeri oluline (P Mehisto)
5. Visuaalne kokkuvõte. Koosta teksti pühjal graafik, skeem, ideekaart.
6. Anna teksti sisu edasi oma sõnadega
7. Koosta lühike kokkuvõte

VISUALISEERIMINE

MÄNGUSTAMINE

KEHAKEEL

KORDAMINE

LIHTNE KEEL

LIHTNE KEEL

HANDS ON

PUSLE

MÄNGUD

VISUALISEERI

JAGA TEKST
VÄIKSEMATEKS
OSADEKA

JOONISED,
MÕISTEKAARDID

ZESTID
KEHAKEEL

LIIGENDA JA
LIHTSUSTA LAUSEID

MUDELID

SÕNAKAARDTIDEST
TEKST

LAUSETE
ALGUSED

TEGEVUS
MÄNGUD

BINGO

PRAKTIINE
TEGEVUS

PROTSESSITÖÖD

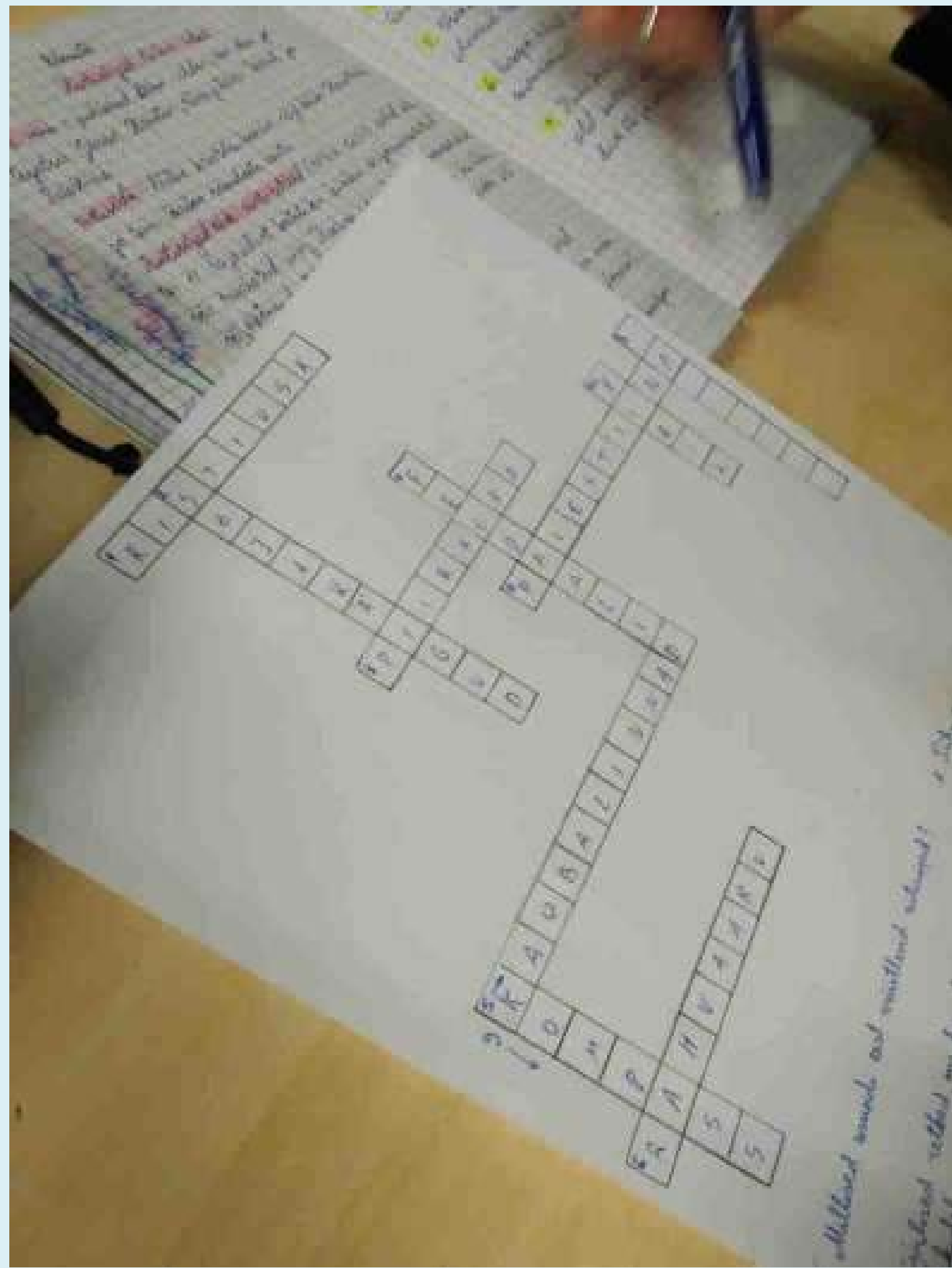
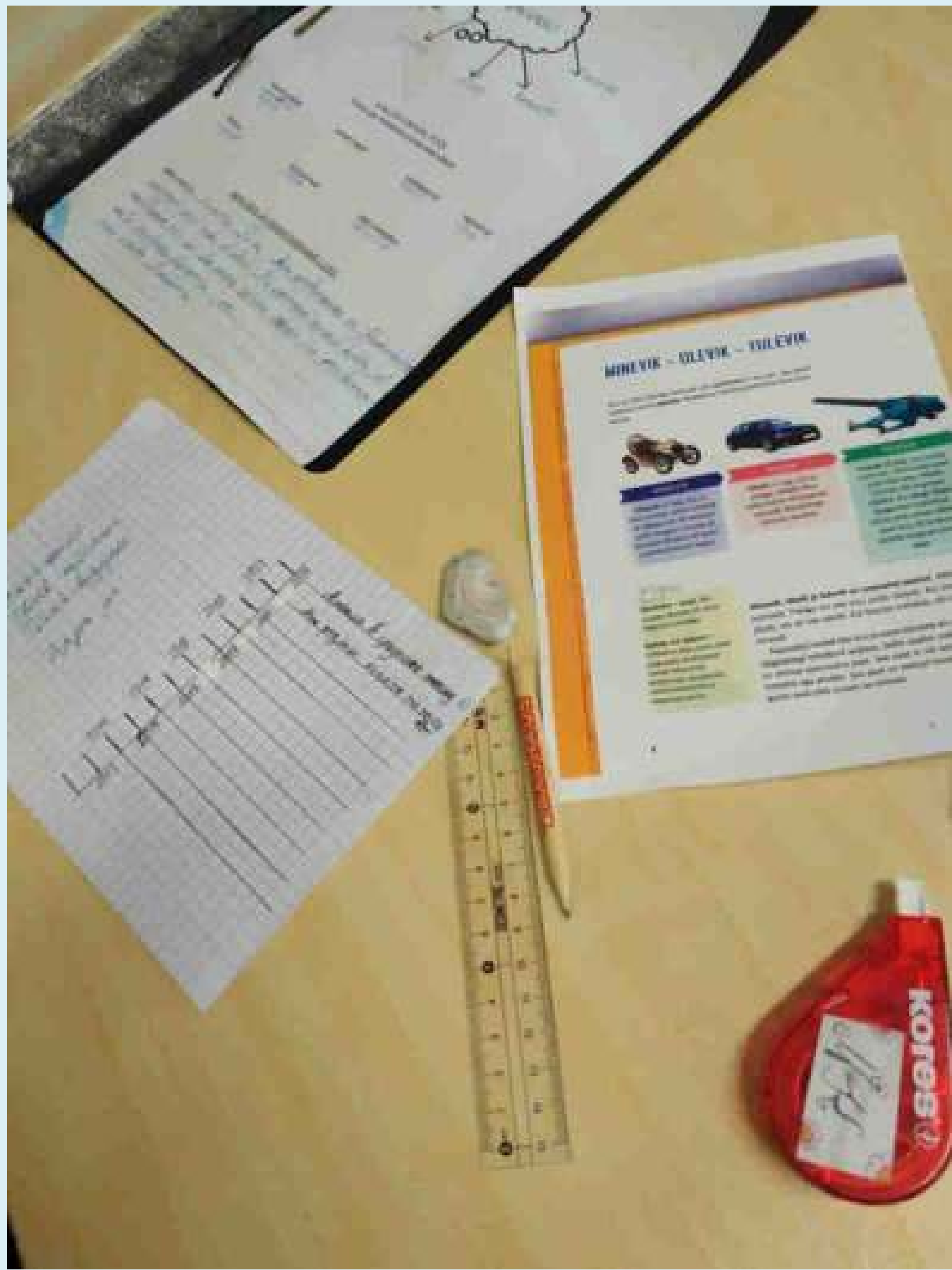
RISTSÕNA

MEMORIIN

LAUAMÄNGUDE
LOOMINE

LIIKUMA KUTSUV KOOL

VISUALIISEERIMINE

SÕNAKAARDID

JOONISTAMINE

VIDEO
FILM

RÄÄKIVAD SEINAD

VISUAALNE TUGI

KOOS LUGEMINE

DIGIVAHENDID

JUTUPLIIATS

PILDID

SKEEMID

MÕTLEMINE

ILLUSTRATSIOONID

MÕISTEKAARDID/
IDEEKAARDID

RUTIINTEGEVUSE
PILDID

TEGEVUSEKS
LOODUD
PILDID

SÕNAKAARDID

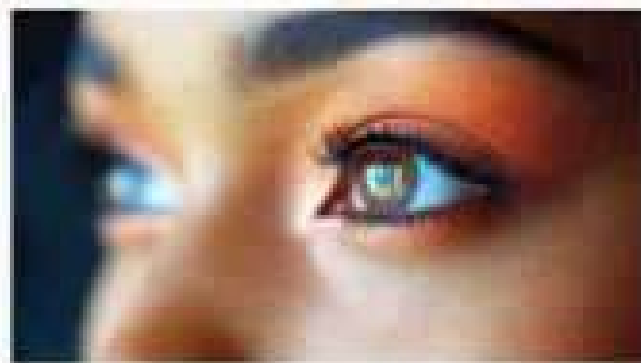
ÕPETAJA LOODUD/
LASTE LOODUD

LASTETÖÖD

OOTA

VAATA

RÄÄGI

KUULA

GRUPITÖÖ

HOBUNE

KILP

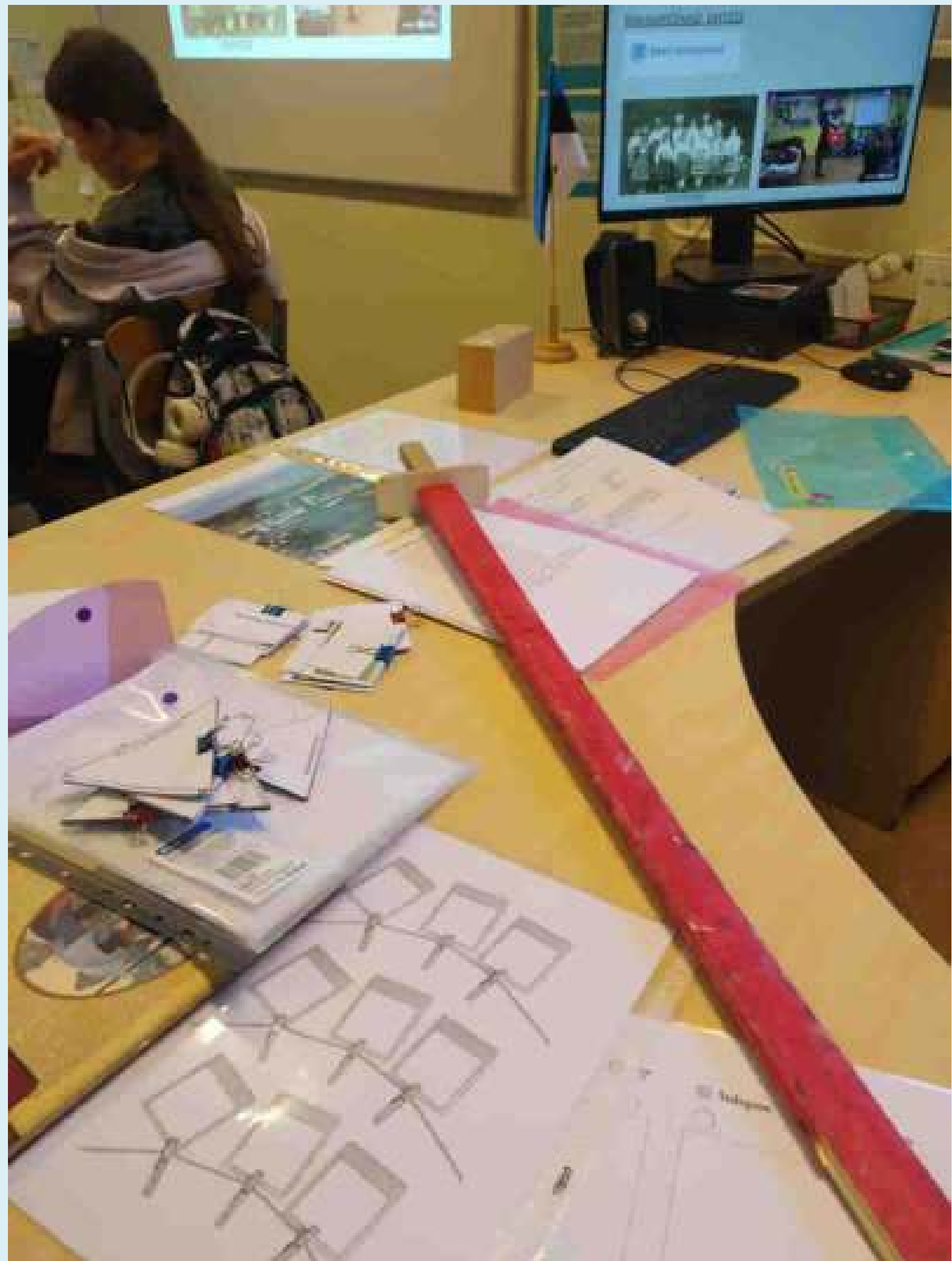
MÕÕK

KIIVER

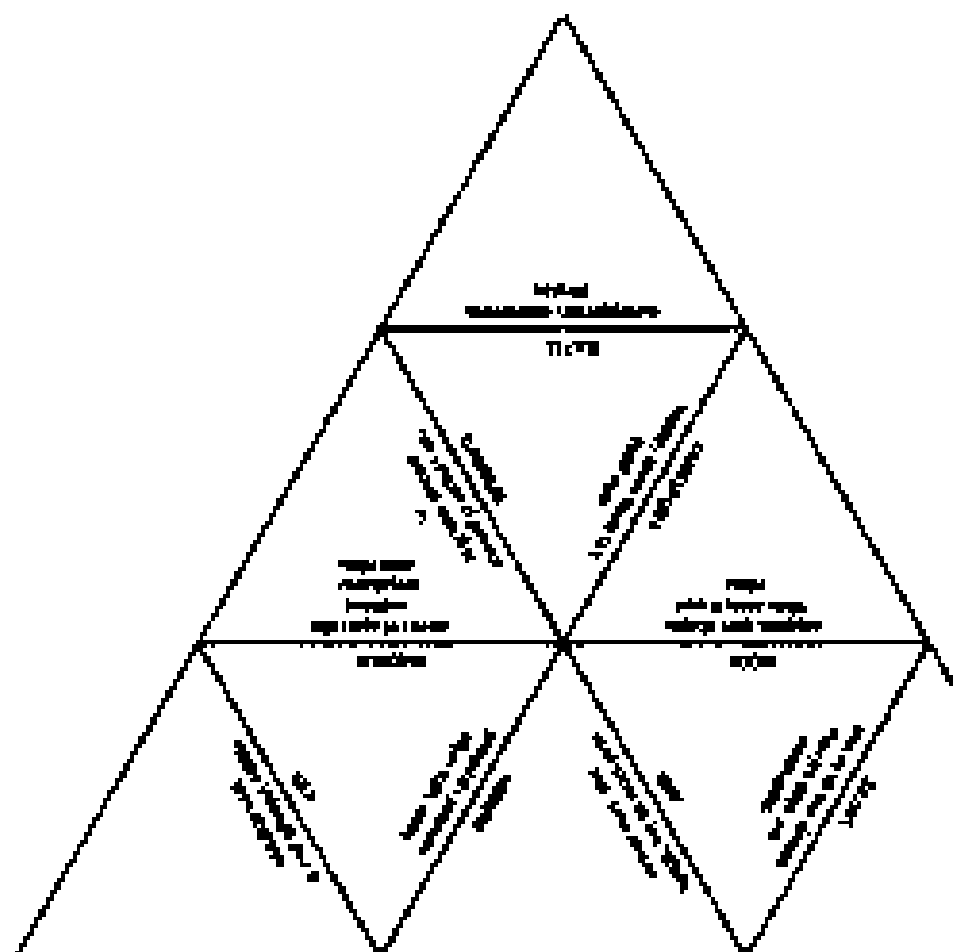

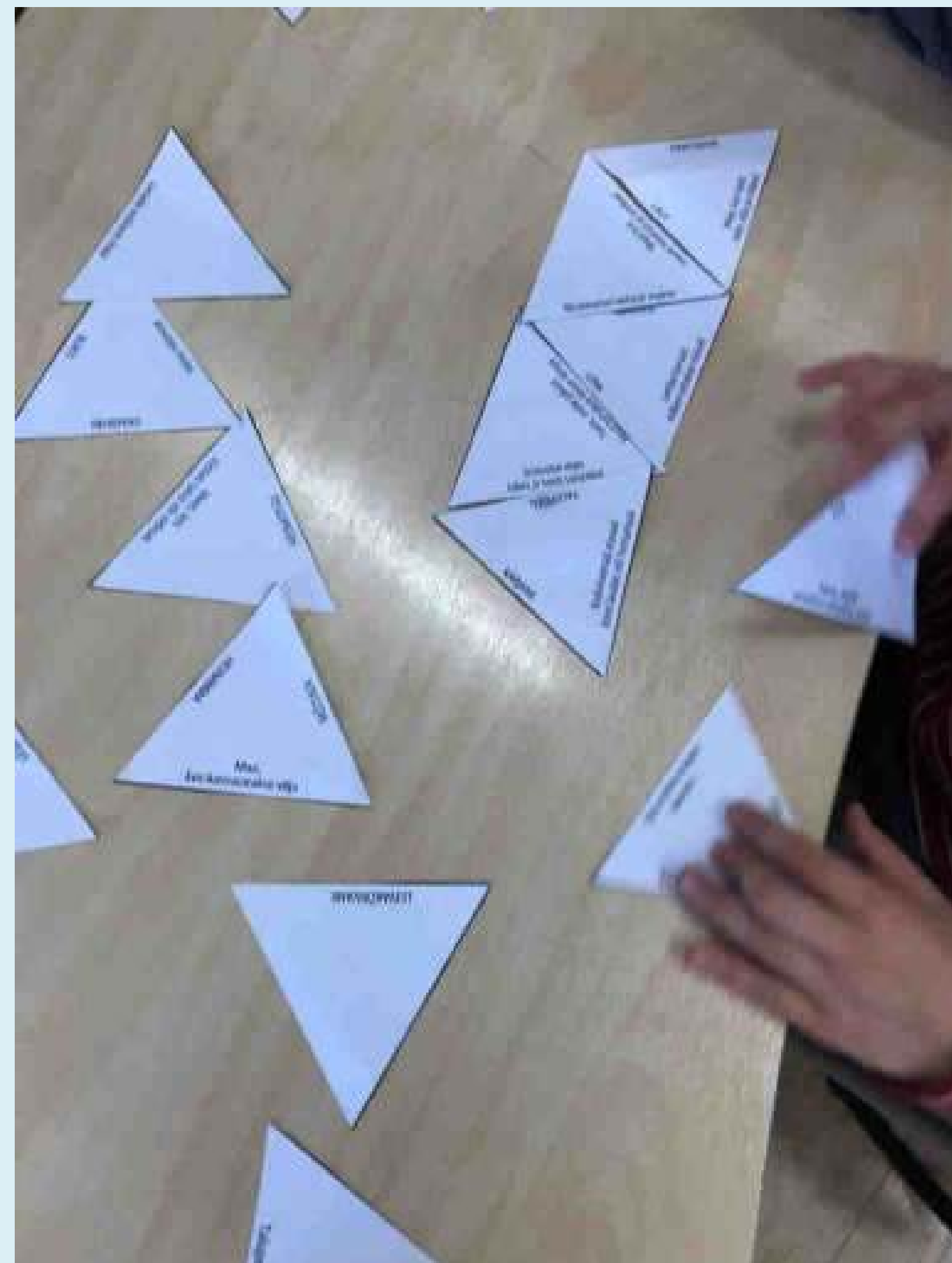
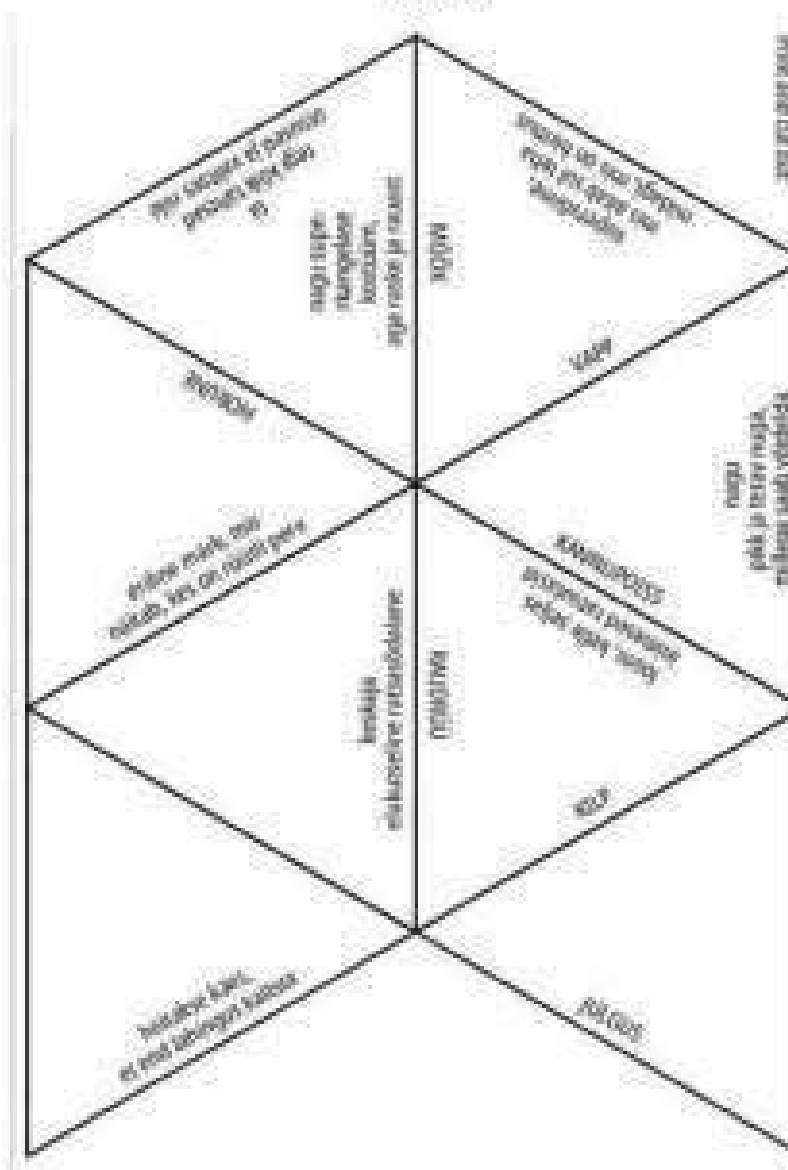

TARSIA VASTUSED

TARSIA

#võlvastatugi

1	2	3
4	5	6
7	8	9

#võlvastatugi

1	2	3
4	5	6
7	8	9

#võlvastatugi

1	2	3
4	5	6
7	8	9

#võlvastatugi

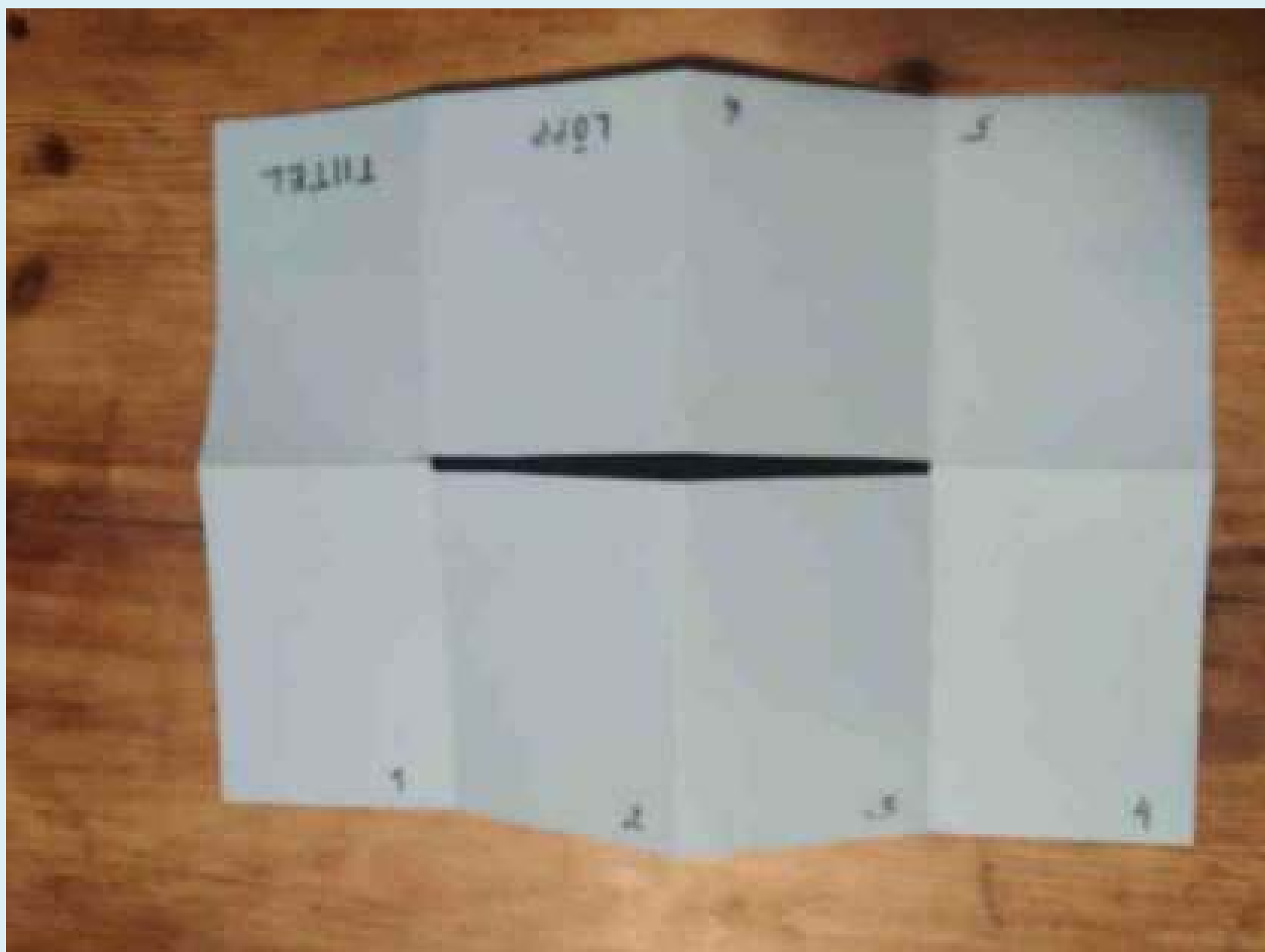
1	2	3
4	5	6
7	8	9

TRIPS TRAPS TRULL
ehk õige ja vale väide.

Õpetaja esitab suuliselt või kirjalikult 9 väidet.
Õpilane märgib vastavalt lause numbrile vastuse:

X - JAH (õige väide)

O - EI (vale väide)

MÄNGUSTAMINE

SÕNAVARA KORDAMINE
LAUSETE MOODUSTAMINE

JUHENDATUD
MÄNG

ROLLIMÄNGUD

ÕUESÕPE
LIIKUMISMÄNGUD

PROJEKTIÕPE

LISAME
MÄNGUELEMENTE

VABA RÄÄKIMINE

SÕNAVARA
GRAMMATIKA

LIIKUMINE
LOOVUS
NALJAD
PANTOMIIM

IMPROTEATER

SUHTLEMINE
VESTLEMINE
KOOSTÖÖ
EMPAATIA

VAHVA AJALUGU

VOL. 1, NO.1

[WWW.INSTAGRAM.COM/VAHYAAJALUGU](https://www.instagram.com/vahvaajalugu)

MÄNG KOOLITUNNIS

RÜÜTLITURNIIR JA JÕUKATSUMINE

Idee: mäng võimaldab õpilastel koostuda rüütliteks ja harjutada nende võtmisi ning oskusi.

Eesmärk: libida erinevad katted, et saada "Rüütlititel".

Eesvalmistus:

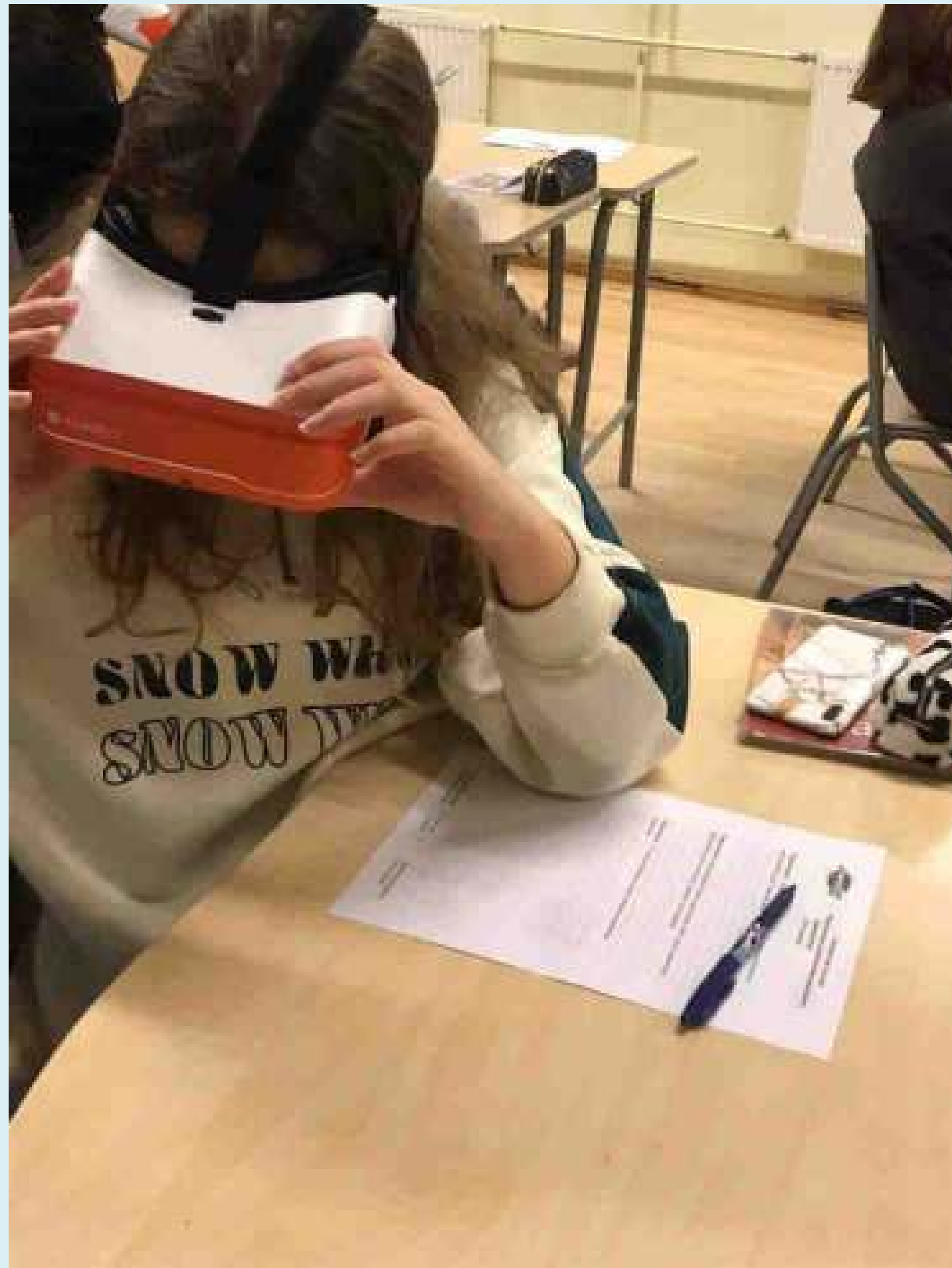
1. Märkige mänguväljakule maha viis tundi ala.
2. Valmistage ette libesad rüütliteks mõeldud (pehmed torust või puust), kildid (kartongist või taskuvahematerjalidest, näiteks koolipinki istmetest), paberist vapad meeskondadele (valmistage esikülg), hobused (karpidehobused või lihtsalt karpidehobused), punoksad või papphobused, igale grupile kroon, punoksad või tšellid, sõnariigastid või tšellid. Mõeldud, stopper, kott või pörmid.

Mõne õpilase valitud rüütliteks ja hobusteks kildid nägema: hobus. Kildid on karpidehobused.

Tunni materjali esitamisel võivad õpetajad:

- pakkuda multimodaalset materjali erinevate tajukanalite kaudu: tekstide lugemine ja kuulamine, videod, fotod, tegevuskesksed toimingud, esemed;
- valida või kohandada materjali nii, et tekstiline ja visuaalne materjal toetaksid üksteist;
 - kasutada erinevate eesmärkide puhul erinevat laadi materjali;
 - kasutada Cumminsi nelikjaotust, et hinnata, kas tekstimaterjali akadeemiline ja keeleline tase on sobilikud;
 - pakkuda arusaadavat ainesisu ja keelematerjali;
- aidata õpilastel keelt ära tunda, mõista ja lõpuks aktiivselt kasutada;
 - aidata õpilastel endil teha ja kasutada sihtkeelseid sõnastikke;
 - jagada pikad lõigud lühemateks;

- suunata õpilasi märkama ja mõistma erinevate tekstide keelelisi vorme;
- valida ja kasutada kirjalikke tekste, milles ei ole ühel leheküljel rohkem kui 10–15 tundmatut sõna;
 - lihtsustada raskeid tekste, et nendega saaks sügavuti töötada;
 - visualiseerida teksti;
- luua õpilastele võimalusi puutuda tekstidega kokku väljaspool klassiruumi, näiteks interneti, teleri, filmi, ajalehe, isikliku kogemuse või sotsiaalse suhtluse kaudu;
- kasutada Euroopa keeleõppe raamdokumenti, et hinnata tekstide keelelist taset;
- teha tekst kergemaks või natuke raskemaks, vahetades keeletaset vastavalt kas madalamale või kõrgemale;
 - koostada ülesandeid, pidades silmas keeleõppe raamdokumenti;
 - sõnastada tunni jaoks nii ainealased kui ka keelelised ülesanded.

TOETA TEKSTI VISUAALSETE VAHENDITE VÕI TEGEVUSKESKSETE TOIMINGUTEGA

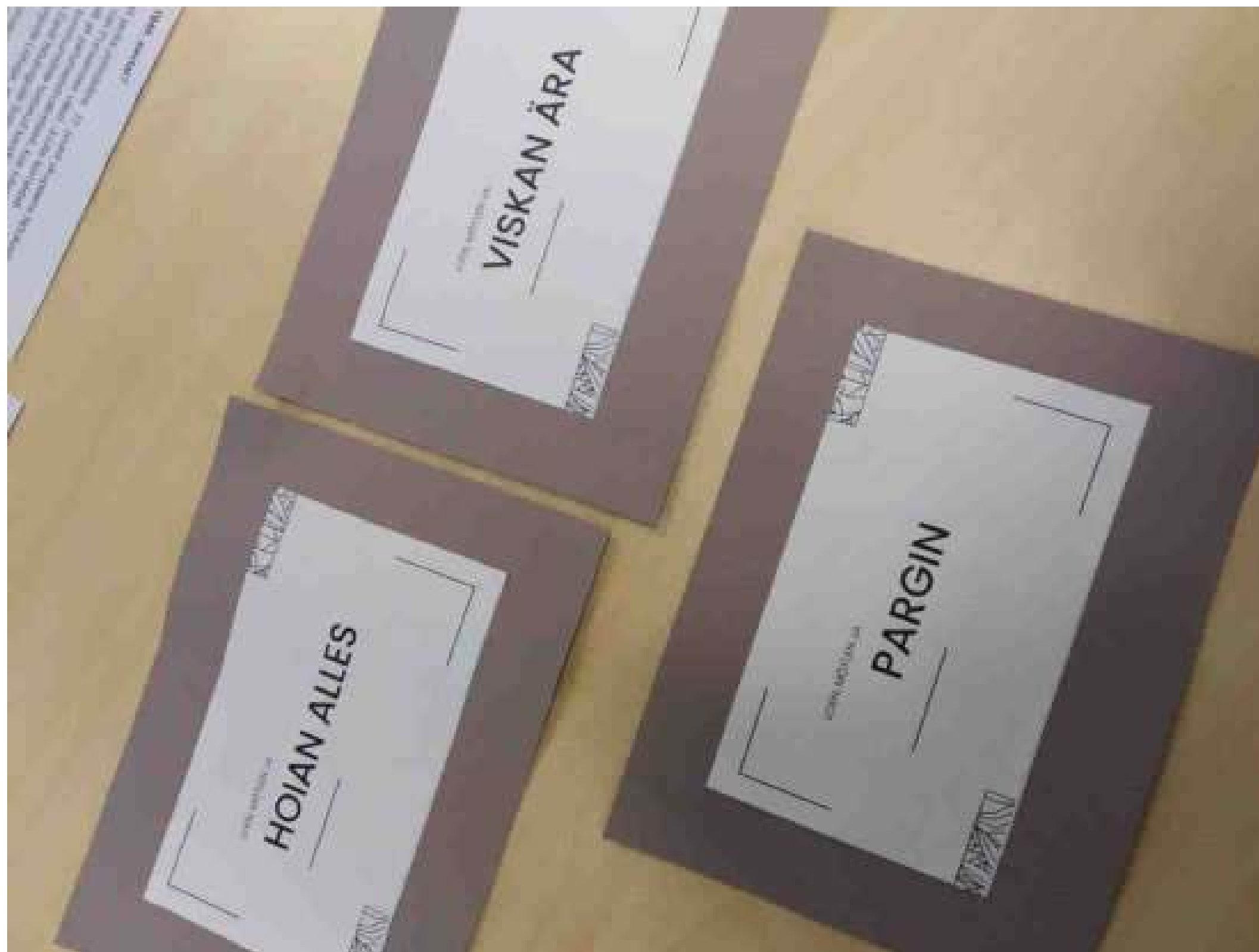
Vali tunni teemaga sobiv pilttekst – kas foto, koomiksid või mingi teine graafiline materjal. Seejärel koosta piltteksti kohta ülesanne, et tutvustada õpilastele tunni teemat ja ärgitada nad rääkima. Veendu, et kõik õpilased näevad piltteksti. Võib kasutada ka küsimuste loetelu, teha küsimustekaardid või teha lõpetuseks mõttekaart. Kõigepealt palu õpilastel arutada paarides, seejärel arutage koos mõnda mõtet klassiarutelu vormis

AITA ÕPILASTEL SÜSTEMATISEERIDA JA MÕISTA UUT SÕNAVARA VÕI MÕISTEID

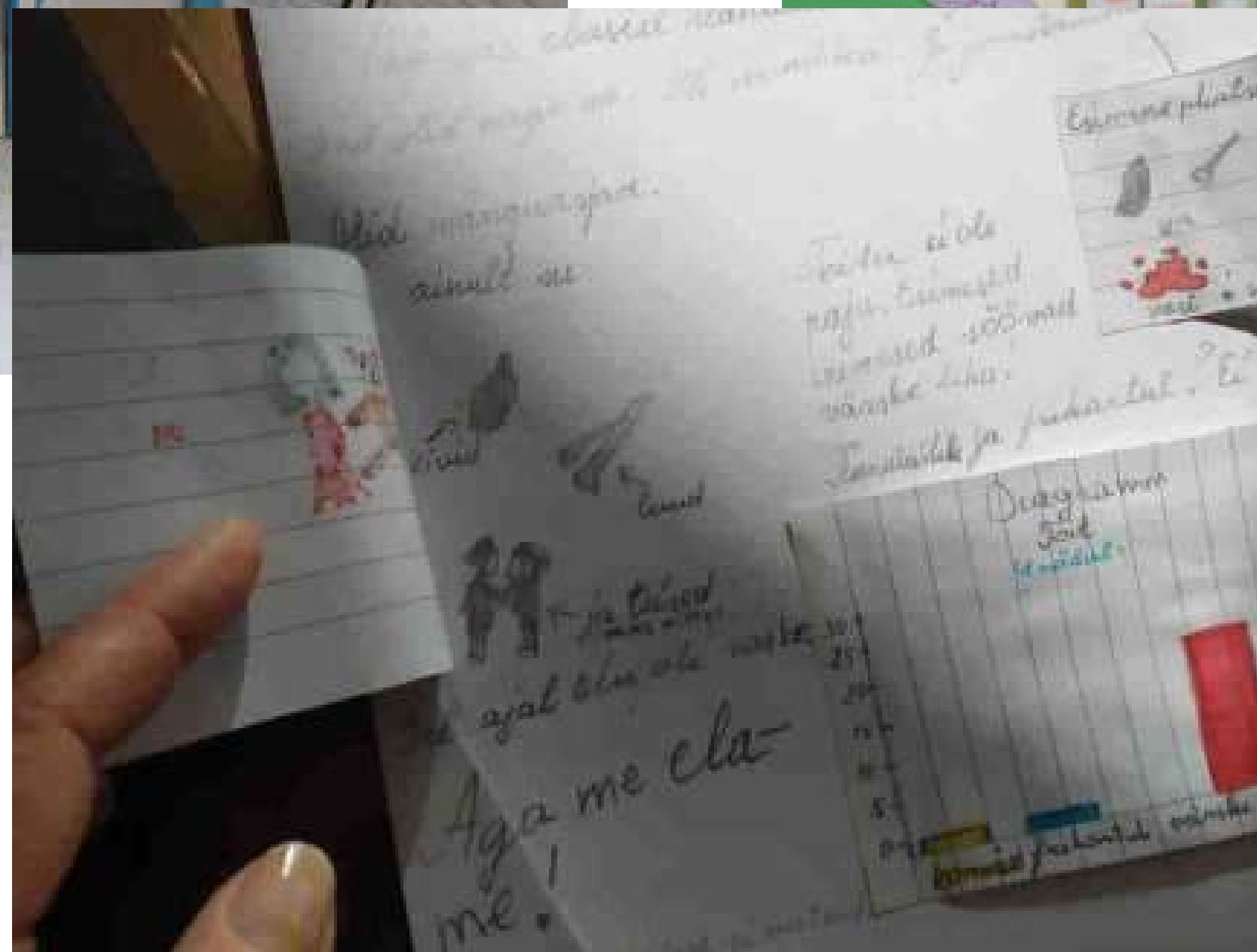
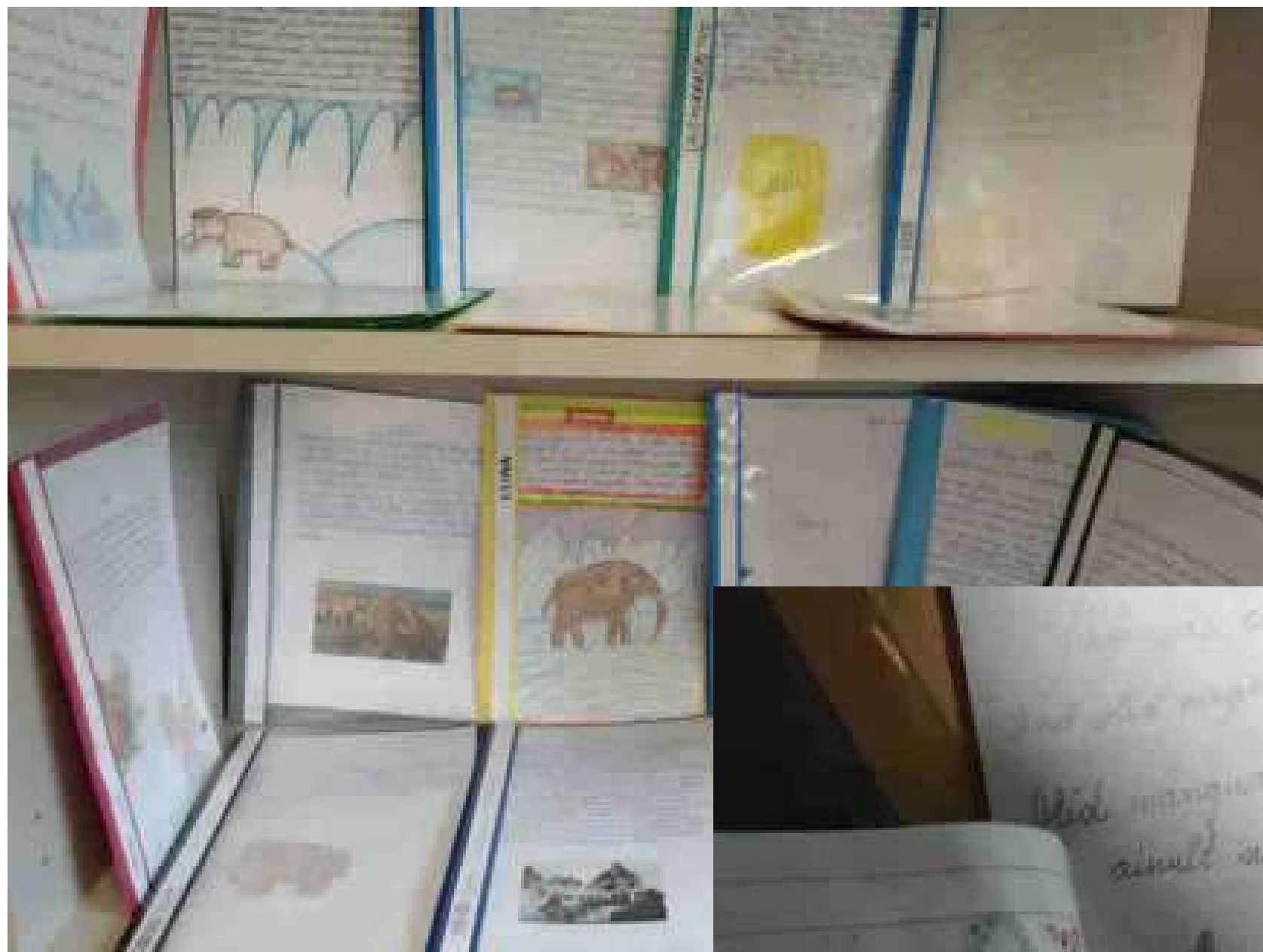
Tutvusta õpilastele märkmete tegemise süstematiseerimist ehk graafilisi skeeme, mida nad materjaliga töötades täidavad. Raskemat laadi tunnimaterjali puhul võib skeem olla osaliselt ettetäidetud.

KASUTA TUNNIS ERINEVAID ALLIKAID JA MATERJALE (SH DIGI)

Interaktiivse tahvli, arvutiklassis olles või arvutiga ühendatud dataprojektoriga saab tekste esitada otse veebist.

Peeter Mehisto

JULGUSTA SUULISE TEKSTI KASUTAMIST

Enne kui alustad uue teemaga või esitad tunnimaterjali, lase õpilastel teha teema kohta intervjuu ühe või mitme inimesega (soovitavalt sihtkeeles). Näiteks võivad nad võtta intervjuu oma vanavanemalt, kes räägiksid oma mälestustest mingist ajaloolisest sündmusest, tuttavalt, et uurida tema töö kohta või teada saada, mida ta arvab mingist päevakajalisest sündmusest või teemast.

TOETA TEKSTI MÕISTMIST VISUAALSE MATERJALI, KÄED-KÜLGE TEGEVUSTE VÕI KATSETEGA

Näitlikusta oma teema sisu reaalsete esemete, käed-külge tegevuste või katsetega. Sel moel kergendavad mittekeelelised vahendid materjali vastuvõttu. Konkreetset sõnavara võib näitlikustada esemetega, tunni alguses võib läbi viia katse, mis aitab hiljem teemat paremini mõista.

KOOSTA LÜNKTEKST.

Vali tunniks ette valmistatud materjalist umbes tosin olulist sõna, mida õpilased peavad mõistma ja hiljem ka ise kasutama. Koosta materjali kohta lünktekst, teksti alla kirjuta sõnad, mis lünkadesse sobivad. Vaata, et iga lünga ees oleks number, nii on sõnu kergem sobitada. Jälgi, et lüngad ei oleks üksteisele liiga lähedal – nii saavad õpilased kasutada konteksti õige variandi äraarvamiseks. Et teha ülesanne raskemaks, võib sõnavariantidele lisada sõnu, mis lünkadesse ei sobi, võib ka teha ülesannet lihtsamaks, lisades sõnade juurde seletused. Selline ülesanne kaasab õpilasi aktiivselt tunnis osalema.

TOETA TEKSTI MÕISTMIST VISUAALSE MATERJALI, KÄED-KÜLGE TEGEVUSTE VÕI KATSETEGA

Näitlikusta oma teema sisu reaalseste esemete, käed-külge tegevuste või katsetega. Sel moel kergendavad mittekeelelised vahendid materjali vastuvõttu. Konkreetset sõnavara võib näitlikustada esemetega, tunni alguses võib läbi viia katse, mis aitab hiljem teemat paremini mõista.

SÕNAKAARDID. AITA ÕPILASTEL UUSI SÕNU RÜHMITAMISE ABIL MÕISTA.

Enne tunnimaterjali esitamist tee koopiad umbes 20–30-st tunniteemaga seotud sõnast ja kleebi need kaartidele. Sõnad peavad olema seotud kolme või enama alateemaga. Anna kaardipakk igale paarile ja palu neil sõnad alateemade järgi rühmitada. See ülesanne aitab õpilastel (samuti ka õpetajal endal) näha, millised sõnad on juba tuttavad ja millised on uued.

SÕNAKAARDID. AITA ÕPILASTEL SÕNAVARA ÄRA TUNDA JA SEDA MÕISTA.

Seda ülesannet on kõige parem kasutada tekstiga, kus on palju liitsõnu või kahesõnalisi väljendeid. Kirjuta üks osa sõnast või väljendist üht värvi paberile ja teine pool teist värvi paberile. Sega kaardid. Jaga igale paarile kaks kaardikomplekti. Õpilastel tuleb ära arvata õiged sõnad ja väljendid. Pärast ülesande lahendamist võivad õpilased pakkuda, mis teemal tänane tund on.

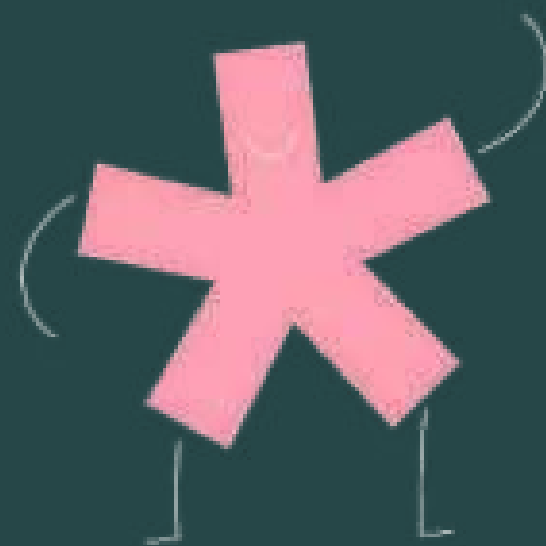

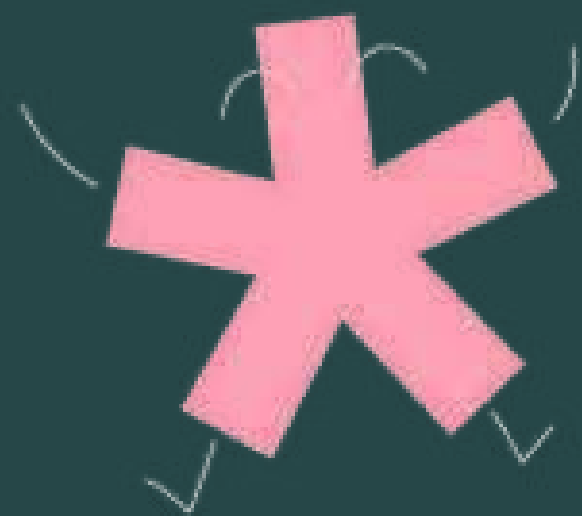

AITÄH!

Christina Lään
C.LAAN@PAE.TLN.EDU.EE

@VAHVAAJALUGU

